

як теорія навчального процесу, залишається красномовним свідченням тісного зв'язку філософії та освіти» (Черепанкова, 2021, с. 118).

В. Ладентін у статті «Нормативна плюралність. До критики абсолютної релятивності» протиставляє образ людини модерну й постмодерну. Для модерну важливо, що людина являє собою цілісність і самототожність. Постмодернізм ставить під сумнів концепцію єдності ідентичності. В цьому контексті освіта, спрямована на формування єдиної значимої моделі ідентичності, не може здійснитись, оскільки втрачає свій фундамент. Людина більше не цілісність, а сукупність функцій і ролей, а формування такого «дивіда» (Ж.Дельоз) потребує інших підходів.

Важливою умовою сучасної освіти стає не лише обслуговування інших галузей економіки і виробництва товарів, але й виробництво цінностей і багатства самої особистості. Людина здобуває фахові характеристики, набуває ідентичності суспільними засобами, але вона їм усім не тотожна. Цей момент не тотожності та виключності особистості є умовою елітарного характеру освіти.

Список використаних джерел

Горбань О.В. Філософська парадигма сучасної освіти в постіндустріальному суспільстві. Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Філософія. Т. 31 (70) № 1 2020. С.1 – 5.

Черепанова С. Філософія освіти: до питання концептуалізації. Філософія освіти. *Philosophy of Education*. 2021. 27 (2). С. 116 – 137.

Фуко М. Наглядати і карати. Народження в'язниці / пер. П.Тарашука. Київ: Комубук, 2020. 452 с.

Лебедик Леся Вікторівна

доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри мистецтвознавства та позашкільної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

ЛЮДИНОЦЕНТРИЗМ СУЧАСНОЇ ОСВІТНЬОЇ ПАРАДИГМИ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ «ПОЗАШКІЛЬНА ОСВІТА»

Розглянемо філософсько-педагогічні аспекти людиноцентризму як сучасної освітньої парадигми підготовки магістрів освітньо-професійної програми «Позашкільна освіта», зокрема ситуативні та особистісні чинники, які впливають на інтелектуальну і професійну діяльність магістрів цієї програми та їх майбутніх вихованців.

Проблема управління на засадах людиноцентризму інтелектуальним і професійним розвитком майбутнього фахівця, зокрема, магістра освітньо-професійної програми «Позашкільна освіта», є надзвичайно актуальною, що засвідчує аналіз проблеми, проведений у власних попередніх до-

слідженнях (1, с. 81–83; 2, с. 201–207; 3, с. 19–22), розвідках В. Стрельнікова (5; 6, с. 354–357; 7; 8), наших спільних напрацюваннях (4, с. 201–207; 9, с. 349–351), які використовуємо у цій роботі.

Методи стимуляції інтелектуальної і професійної діяльності на засадах людиноцентризму майбутнього фахівця, зокрема, магістра освітньо-професійної програми «Позашкільна освіта», розглядалися у вітчизняній педагогічній, філософській, психологічній, технічній літературі, зокрема, обговорюється проблема: «Чи можна принципово навчити інтелектуальній і професійній діяльності?» Однак, на думку більшості філософів і психологів, питання ставити так не має сенсу, бо інтелектуальна і професійна діяльність (особливо на засадах людиноцентризму) магістра з позашкільної освіти має певний неалгоритмічний характер. Слід враховувати чинники, які стимулюють і гальмують інтелектуальну і професійну діяльність магістра з позашкільної освіти.

Чинники, що впливають на інтелектуальну і професійну діяльність магістра з позашкільної освіти, можуть бути двох видів: 1) ситуативні; 2) особистісні. До особистісних в умовах людиноцентризму відносяться стійкі властивості особистості, риси характеру людини, риси особистості, які можуть впливати на інтелектуальну і професійну діяльність магістра з позашкільної освіти, викликану певною ситуацією.

Ситуативними чинниками в умовах людиноцентризму, що негативно впливають на інтелектуальні та професійні можливості майбутнього магістра з позашкільної освіти, є: 1) ліміт часу; 2) стан стресу; 3) стан підвищеної тривожності; 4) бажання швидко знайти рішення; 5) занадто сильна чи слабка мотивація; 6) наявність фіксованої установки на конкретний спосіб рішення; 7) непевненість у власних інтелектуальних і професійних силах, викликана попередніми невдачами; 8) страх; 9) підвищена самооцензура; 10) спосіб подання умов задачі, що провокує неправильний шлях її вирішення тощо.

Особистісні чинники в умовах людиноцентризму, які так само негативно впливають на процес інтелектуальної і професійної діяльності магістра з позашкільної освіти, такі: 1) конформізм (згода); 2) непевненість у своїх інтелектуальних і професійних силах, що сприяє низькій самооцінці; 3) занадто сильна самовпевненість; 4) емоційна пригніченість; 5) стійке домінування негативних емоцій; 6) уникнення ризикової поведінки; 7) домінування мотивації уникнення невдачі в інтелектуальних і професійних сферах над мотивацією прагнення до успіху; 8) висока тривожність як особистісна риса; 9) сильні механізми особистісного захисту тощо.

Проведені дослідження (1, с. 81–83; 2, с. 201–207; 3, с. 19–22) засвідчують важливу роль підсвідомих процесів у знаходженні інтелектуальних і професійних рішень. Отже, більшість чинників мають зв'язок із бар'єрами між свідомістю і підсвідомістю.

Особистісними рисами в умовах людиноцентризму, які сприяють інтелектуальній і професійній діяльності магістра з позашкільної освіти, є: 1) упевненість у своїх силах; 2) домінування емоцій радості; 3) інтелектуальна агресивність; 4) інтелектуальна схильність до ризику; 5) відсутність страху здатися дивним і незвичайним; 6) відсутність конформізму; 7) розвинуте почуття гумору; 8) наявність багатой за інтелектуальним і професійним змістом підсвідомості; 9) бачення різноманітних снів; 10) володіння надмірною чутливістю; 11) схильність до інтелектуального і професійного фантазування; 12) побудова цікавих проєктів і планів на майбутнє на засадах людиноцентризму та ін.

Часто у інтелектуальних і професійних особистостей магістрів з позашкільної освіти проявляється деяка дитячість, доведена навіть до інфантизму. Секрет успішної інтелектуальної і професійної діяльності магістра з позашкільної освіти на засадах людиноцентризму у збереженні юності, здатності вчитися на все життя.

Більшість дослідників інтелектуальних і професійних якостей особистостей людиноцентричного спрямування прагнули сформулювати головну якість інтелектуальної і професійної особистості, яка є основою здатності до інтелектуальної і професійної діяльності на засадах людиноцентризму. За великого розмаїття наукових формулювань, всі вони схожі: інтелектуальна і творча особистість є вільною особистістю, а вільна особистість – така особистість, яка, за К. Роджерсом, може бути собою, чути своє «Я» (3, с. 19–22).

Головною якістю інтелектуальної і професійної особистості людиноцентричного спрямування у англomовній літературі називають почуття самоідентичності. Інтелектуальний і професійний магістр із позашкільної освіти має цінувати свою унікальну і неповторну особистість, не соромитись її. Гарна лекція чи бесіда на проблеми позашкільної освіти передбачає експромт, імпровізацію. Тільки тоді дитина стає співучасником інтелектуального і професійного процесу і здатною не просто засвоїти предмет позашкільної освіти, а й вникнути у значення, особистісні смисли гурткової роботи у позашкільній освіті.

Методами стимуляції інтелектуальної і професійної діяльності магістра з позашкільної освіти на засадах людиноцентризму є прийоми, які дають змогу зняти або послабити бар'єри між свідомістю та підсвідомістю магістра з позашкільної освіти, критичних установок і цензури свідомості, які пов'язані із використанням, приміром, технік гіпнозу, алкоголю, наркотиків, методів вирішення завдань освіти із застосуванням пошуку тощо. Поширеними є: 1) методика мозкового штурму, коли одна група магістрів генерує гіпотези, а інша оцінює їх реальну значимість; 2) методика синектики, суть якої полягає у навчанні майбутніх магістрів з позашкільної освіти генерувати аналогії різного типу; 3) метод складання таблиць; 4) тренінг упевненості в собі; 5) тренінг сенситивності тощо.

Список використаних джерел

Лебедик Л. В. Використання педагогічної спадщини А. Макаренка у змісті підготовки магістрів освітньої програми «Позашкільна освіта». Слово і справа Антона Макаренка: український та європейський контексти : матеріали ХХІІ Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 16-17 березня 2023 р.). «Управлінська майстерність керівника закладу освіти», «Управління проєктами у сфері науки, освіти, інновацій та інформатизації», «Управління інноваційною діяльністю в освіті та у виробництві» : матеріали Всеукр. наук.-практ. семінарів (м. Полтава, 16-17 березня 2023 р.) / за заг. ред. М. В. Гриньової. Полтава: ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2023. 358 с. С. 81–83.

Лебедик Л. В. Критерії розвитку інтелектуального обдарування особистості майбутнього фахівця у сфері соціальної роботи. Обдаровані діти – скарб нації : матеріали Міжнар. наук.-практ. онлайн-конф. (м. Київ, 8–11 груд. 2020 р.). Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2020. С. 228–231.

Лебедик Л. В. Філософсько-педагогічні аспекти інтелектуального і духовного розвитку майбутнього фахівця соціальної роботи. Актуальні проблеми соціального розвитку в суспільстві змін : Матеріали І Міжнар. наук.-практ. конф. 27-29 квіт. 2023 р., м. Харків. За заг. ред. Кіпенського А. В. Х. : НТУ «ХПІ», 2023. 209 с. С. 19–22.

Стрельников В. Ю., Лебедик Л. В. Розвиток креативності майбутнього фахівця соціальної роботи в епоху цифрової реальності. Філософія для дітей: сучасний стан і перспективи розвитку: матеріали Всеукр. наук.-практ. онлайн-конф. (Київ, 25, 26 трав. 2021 р.). Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2021. С. 201–207.

Стрельников В. Ю. Педагогічні основи забезпечення особистісного і професійного розвитку студентів засобами інноваційних технологій навчання : монографія. Полтава : РВВ ПУСКУ, 2002. Кн. 1. 295 с.

Стрельников В. Ю. Побудова механізму розвитку інтелектуального обдарування особистості майбутнього фахівця зі спеціальної освіти. Обдаровані діти – скарб нації : матеріали Міжнар. наук.-практ. онлайн-конф. (м. Київ, 8–11 груд. 2020 р.). Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2020. 434 с. С. 354–357.

Стрельников В. Ю. Проектування професійно-орієнтованої дидактичної системи підготовки бакалаврів економіки : монографія. Полтава : РВЦ ПУСКУ, 2006. 335 с.

Стрельников В. Ю. Розвиток інтелектуальних та творчих здібностей студентів. Метод. рек. для слухачів пед. ф-ту МПК. Полтава : РВВ ПУСКУ, 2003. 24 с.

Strelnikov V. Yu., Lebedyk L.V., Hura T. V., Sysoieva S. I., Stankevych S. V., Shapovalova E. V., Avilova O. Ye. Leadership and social work in the environmental management system. Ukrainian Journal of Ecology. 2021. № 11 (2). С. 349–351.

Стрельников Віктор Юрійович

доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри філософії і економіки освіти Полтавської академії неперервної освіти ім. М. В. Остроградського

**ЛЮДИНОЦЕНТРИЗМ ЯК ПАРАДИГМАЛЬНА ЗАСАДА
ПОБУДОВИ КУРСІВ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ
УЧИТЕЛІВ**

Людиноцентризм, як парадигмальна засада побудови курсів підвищення кваліфікації учителів, покладена в основу системи курсів і тренінгів